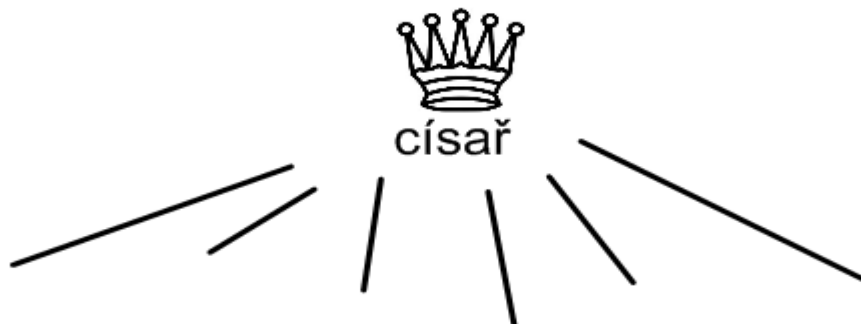

Téma: Vypravování, diskuse, spojky

A) Víte, kdo je císař? Co myslíte? Jak asi vypadá? Co má na sobě? Co dělá? Jaké má vlastnosti? Kde bydlí?

B) Císařovy nové šaty (Podle H. Ch. Andersena)

Před mnoha lety žil v daleké zemi císař, který rád nosil krásné šaty a utrácel za ně všechny peníze. Nestaral se o svůj lid a zemi, zajímal ho jen vlastní šatník. Měl spoustu krásných šatů, ale bylo mu to málo – chtěl něco neobvyklého, co nikdo jiný nemá.

Jednoho dne přišli do města dva podvodníci, kteří se vydávali za zázračné tkalce. Kudy chodili, všude říkali, že dovedou tkát nádherné látky, které nikdo jiný na světě utkat nedokáže. Šaty, které z těchto látek ušijí, mají prý totiž podivuhodnou vlastnost: Jsou neviditelné pro každého, kdo je hloupý anebo se nehodí pro své povolání.

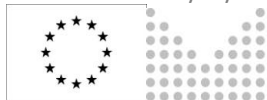
Zprávy o těchto tkalcích se brzy dostaly až k samotnému císaři. Když slyšel, co tkalci dovedou, řekl si: „Takové šaty bych chtěl mít! Hned bych poznal, kdo je hloupý a kdo se nehodí pro své povolání.“ Povolal tedy oba tkalce, dal jim mnoho peněz a kázal, aby se pustili do práce.

Tkalci usedli za tkalcovské stavy, ale neměli na nich ani nitku. Dělalí, že pracují, ale jejich stavy byly stále prázdné. Každou chvíli ale požadovali další hedvábí, stříbrné nitě a čím dále více zlata, ale všechno strkali do vlastních kapes.

Po několika dnech se císař chtěl podívat, jak jsou daleko s tkaním. Když si ale pomyslí, že ten, kdo je hloupý nebo se nehodí pro své povolání, látku neuvidí, nějak se mu za tkalci nechtělo. Poslal tedy raději svého ministra. Ministr se pozorně podíval, ale kdyby si oči vykoukal, vůbec nic neviděl. „Probůh,“ pomyslí si, „cožpak jsem hloupý? Nebo se nehodím pro své povolání? To se císař nesmí dozvědět.“ Vyprávěl tedy císaři, že látka, kterou viděl, je opravdu krásná. Císař byl náramně spokojený a už se nemohl dočkat, až bude mít z látky ušité šaty.

Nakonec už byl císař tak zvědavý, že se za tkalce vydal osobně, s houfem svých ministrů a úředníků. Lstiví podvodníci předstírali, že pracují, ale na stavech nebyla ani nitka. Jaké bylo zděšení císaře, když neviděl vůbec nic! „To je strašné!“ pomyslí si. „Vždyť já

Tento materiál byl vytvořen za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a MŠMT ČR.

nic nevidím! Copak jsem hloupý? Nehodím se k tomu, abych byl císařem? To se nesmí nikdo dozvědět.“ A tak horlivě vychvaloval látku, stejně jako všichni ministři a úředníci, kteří ho doprovázeli. Nikdo totiž nechtěl přiznat, že žádnou látku nevidí.

Nazítří se měl konat velký průvod, ve kterém měl císař poprvé vyjít mezi lid v nových šatech utkaných ze zázračné látky. Císařovi sluhové dělali, že ho oblékají, a císař se otáčel před zrcadlem, jako by se prohlížel. Pak vyšel mezi lid. Lidé volali: „To jsou přece ty **císařovy nové šaty**. To je ale nádhera!“ Nikdo nechtěl dát znát, že je nevidí. Až najednou zvolalo jedno malé dítě: „Ale vždyť je nahý!“ Pomalu se přidali i ostatní, staří i mladí, a volali: „Ano, má pravdu, císař je nahý! Nahý, nahý, císař je úplně nahý!“

Císař tušil, že lid má pravdu, ale bál se, aby neztratil poslední zbytky úcty, a tak hrdě kráčel ulicemi města. Když průvod skončil, rozkázal okamžitě potrestat ty dva podvodníky. Ale kde jim byl konec! Dávno si sbalili si svoje zlato a zmizeli, jako by se pod nimi slehla zem.

C) Kvíz:

1) Císař

- a) miloval nové boty
- b) se staral o svou zemi
- c) se nestaral o svůj lid a zemi

2) Podvodníci

- a) byli tkalci
- b) tkali nádherné látky
- c) dělali, že jsou tkalci

3) Šaty jsou neviditelné

- a) pro toho, kdo lže
- b) pro toho, kdo je hloupý
- c) pro toho, kdo krade

4) Ministr

- a) viděl šaty
- b) říkal pravdu
- c) lhal císaři

5) Císař

- a) lhal
- b) viděl šaty
- c) říkal pravdu

6) Císař si říkal:

- a) To je krásná látka!
- b) Vždyť já nic nevidím!
- c) Ta látka není hezká!

7) Lidé volali:

- a) Nic nevidíme!
- b) Nádhera!
- c) Císař je nahý!

8) Dítě

- a) nevidělo císaře
- b) vidělo císařovy šaty
- c) vidělo, že císař je nahý

D) Čemu v textu nerozumíte? Jaká slova jsou pro vás úplně neznámá?

.....

.....

.....

.....

.....

E)

1. Vytvořte společně slovníček:

Příklad:

tkalcovský stav = stroj, na kterém se tkají látky =

.....

.....

.....

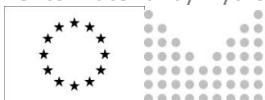
.....

.....

.....

2. Řekněte jinak:

1. pustili se do práce – začali pracovat.....
2. podvodníci předstírali, že pracují –
3. mohl si oči vykoukat –
4. horlivě vychvaloval látku –
5. císař byl náramně spokojený –
6. už se nemohl dočkat –
7. s houfem ministrů a úředníků –
8. nikdo nechtěl dát znát –
9. císař je nahý –
10. kde jim byl konec! –
11. zmizeli, jako by se pod nimi slehla zem –

F) Rozbor příběhu

Název:

Místo (= KDE to bylo):

Čas (= KDY to bylo):

Postavy (= KDO tam byl):

Situace (= CO bylo NA ZAČÁTKU):

KDO	CO DĚLAL?	PROČ?
1.		
	nestaral se o svou zemi	měl rád krásné šaty
	přišli do země, nemluvili pravdu, vydávali se za zázračné tkalce	

Zápletka (= CO SE STALO a proč?):

KDO	CO UDĚLAL?	PROČ?
2.		
císař		chtěl mít něco, co nikdo nemá, chtěl poznat, kdo je hloupý nebo se nehodí pro své povolání
	dělali, že tkají, ale netkali	chtěli císaře oklamat, chtěli peníze
3.		
	poslal ministra, aby se podíval	
		bál se přiznat, že je hloupý nebo se nehodí na ministra
	pořád dělali, že tkají	

4.		
		byl zvědavý
císař		bál se přiznat, že je hloupý
císařovi ministři a úředníci		
5.		
císař	vyšel mezi lid, přestože svoje šaty neviděl	
lidé		každý se bál přiznat, že šaty nevidí
dítě		protože opravdu šaty nevidělo
císař		nechtěl ztratit zbytky úcty
6.		
císař	chtěl potrestat podvodníky	
podvodníci		

G) V DEN PRŮVODU:**a) Zakroužkujte správnou spojku:**

- 1) Císař šel mezi lid, A PROTO/ PŘESTOŽE / PROTOŽE šaty neviděl.
- 2) Lidé volali „Nádhera!“, A PROTO/ ALE/ PROTOŽE nechtěli přiznat, že je nevidí.
- 3) Dítě šaty nevidělo, ALE/ A PROTO/ PŘESTOŽE volalo: „Ale vždyť je nahý!“
- 4) Císař kráčel dál v průvodu, PŘESTOŽE/ PROTOŽE/ ALE nechtěl ztratit poslední zbytky úcty.
- 5) Potom chtěl podvodníky potrestat, ALE/ PROTOŽE/ PŘESTOŽE ti už ve městě dávno nebyli.

b) Jaký poměr mezi větami tyto spojky vyjadřují, nebo jaké věty vedlejší tyto spojky uvozují? Vytvořte sami další věty s danou spojkou:

PROTOŽE –

A PROTO –

ALE –

PŘESTOŽE –

c) Použijte ve větách 1. – 5. spojky *jelikož, neboť, ačkoliv, avšak, jenže, a tak*.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

H) Doplňte do textu slova:

NAJEDNOU	ŽE	ALE	NEBO	TAK
ALE	VŽDYŽ	JAK	JAKO	KDYŽ
VE	ABY	ABY	TEDY	A TAK
TOTIŽ	PAK	KDYBY	AŽ	

Císařovy nové šaty (Podle H. Ch. Andersena)

Před mnoha lety žil v daleké zemi císař, který rád nosil krásné šaty. Měl spoustu krásných šatů, bylo mu to málo – chtěl něco neobvyklého, co nikdo jiný nemá.

Podvodníci říkali, že ušijí krásné šaty, které nikdo jiný ušít nedokáže. Jsou neviditelné pro každého, kdo je hloupý anebo se nehodí pro své povolání. Císař tkalce zavolal a rozkázal jim, se pustili do práce.

Tkalci dělali, že pracují, jejich stavy byly stále prázdné. Po několika dnech se císař chtěl podívat, jsou daleko s látkou, a poslal svého ministra, se podíval. Ministr se pozorně díval, ale si oči vykoukal, vůbec nic neviděl. „Probůh,“ pomyslel si, „jsem snad hloupý? se nehodím pro své povolání? To se císař nesmí dozvědět.“ Vyprávěl císaři, že látka, kterou viděl, je opravdu krásná. Císař byl náramně spokojený a už se nemohl dočkat, bude mít z látky ušité šaty.

Nakonec už byl císař zvědavý, že se za tkalci vydal osobně, s houfem svých ministrů a úředníků. Lstiví podvodníci dělali, by pracovali, ale na stavech nebyla ani nitka. Jaké bylo zděšení císaře, neviděl vůbec nic! „To je strašné!“ myslil si. „Vždyť já nic nevidím! Copak jsem hloupý? Nehodím se k tomu, abych byl císařem? To se nesmí nikdo dozvědět.“ horlivě vychvaloval látku, stejně jako všichni ministři a úředníci, kteří ho doprovázeli. Nikdo totiž nechtěl přiznat, žádnou látku nevidí.

Nazítří se měl konat velký průvod, kterém měl císař poprvé vyjít mezi lid v nových šatech utkaných ze zázračné látky. Císařovi sluhové dělali, že ho oblékají, a císař se otáčel před zrcadlem, jako by se prohlížel. vyšel mezi lid. Lidé volali: „To jsou přece ty **císařovy nové šaty**. To je ale nádhera!“ Nikdo nechtěl dát znát, že je nevidí. Až zvolalo jedno malé dítě: „Ale je nahý!“ Pomalu se přidali i ostatní, staří i mladí, a volali: „Ano, má pravdu, císař je nahý! Nahý, nahý, císař je úplně nahý!“

I) Napište sami stručně příběh o císaři: ...

J) Diskuse

Varianta I. (pro mladší žáky):

- 1) Co se ti v příběhu líbilo? Co se ti nelíbilo? A proč?
- 2) Jaký byl císař? A jací byli jeho ministři? Proč se tak chovali?
- 3) Jaký by měl být správný císař? Znáš někoho takového?
- 4) Kdo je to podvodník? Znáš někoho takového? Viděl jsi někoho podvádět?
- 5) Jak by ses choval v příběhu ty? Jaký bys chtěl být?

Varianta II. (pro starší žáky):

- 1) Byly v textu dobré a zlé postavy? Obhajte svá tvrzení!
- 2) Myslíte, že i dnes se někteří lidí chovají jako císař nebo ministři? Uveďte příklady. Proč myslíte, že to dělají?
- 3) Znáte nějaké podvodníky? Nebo jste o nějakých slyšeli? Proč myslíte, že jsou takoví? Myslíte, že podvod může mít někdy smysl? Dovedete si představit situaci, ve které by byl podvod správný? Obhajte svá tvrzení.
- 4) Jaké poučení plyne z textu? Jaké vlastnosti by měl mít například prezident? Obhajte svá tvrzení.
- 5) Připomíná ti některá z postav tebe? Kdybys byl/a a) ministrem
b) císařem, choval/a by ses taky tak?

Jestli ne, co bys udělal/a jinak?

- 6) Napiš tiskacím své jméno – ke každému písmenu vymysli jednu svou vlastnost. Které jsou dobré a které špatné? Kterou svou vlastnost bys chtěl/a zlepšit, proč?

Varianta III. (spíše kreativní, nezaměřená tak eticky)

- 1) Jsi režisér filmu Císařovy nové šaty. Koho ze známých herců bys obsadil/a do jednotlivých rolí?
- 2) Zkus vymyslet příběhu jiný konec!
- 3) Zkus vyprávět příběh tak, jak by se asi stal v dnešní době.
- 4) S kamarády zahrajte příběh o císaři jako divadlo.

Autorka: Barbara Storchová

K)

Dobře si prohlédněte obrázek. Co všechno na něm vidíte?

Kdo to asi je? Jaký asi byl?

Víte, jak se tento císař jmenoval? Poradte se společně a napište krátký text!

Tento materiál byl vytvořen za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a MŠMT ČR.

Téma lekce: Vypravování, diskuse, spojky

Charakteristika materiálu:

Materiál je určen pro heterogenní skupinu obsahující jak české žáky, tak žáky s odlišným mateřským jazykem (ŽOMJ), NEBO skupinu spíše pokročilejších ŽOMJ.

Materiál se skládá z aktivit pracovního listu, popisu jednotlivých aktivit (metodických poznámek včetně dílčích cílů) a řešení pracovního listu. S materiálem lze pracovat především v hodinách komunikační a slohové výchovy, ale zároveň i v hodinách gramatiky a literární výchovy.

Cíl materiálu:

Obsahový cíl:

- Žák porozumí příběhu a reprodukuje jej, tj. pochopí a vysvětlí příčinnou posloupnost děje: proč se věci staly tak, jak se staly, a v tom pořadí, v jakém se staly.
- Žák se seznámí se slohovým útvarem Vypravování.
- Žák diskutuje o příběhu (knize, filmu, divadelním představení...) ve smyslu
 - a) etického vyznění
 - b) souvislosti s vlastní zkušeností
 - c) způsobu jeho zpracování

Jazykový cíl:

- Žák porozumí na základě kontextu novým slovům či slovním spojením a vysvětlí je.
- Žák v textu vyhledává klíčová slova.
- Žák porozumí logickým vztahům mezi větami a vyjádří tyto vztahy vhodnými spojkami.
- Žák diskutuje a domlouvá se se spolužáky při aktivitách.
- Žák diskutuje o příběhu, argumentuje, obhájí svůj názor.

Podrobný popis aktivit s metodickými poznámkami:

A) Brainstorming: *Cíl: Aktivovat děti, aby se nebály projevit. (Neboli je důležité, zejm. u ŽOMJ či méně průbojných žáků, pochválit všechny jejich nápady a nechat je napsat je na tabuli.)*

Předtextová aktivita společná pro celou třídu. Učitelka nakreslí tento obrázek na tabuli, příp. jej promítne na interaktivní tabuli a frontálně se dětí ptá. Z jejich odpovědí vytvoří 6 reprezentativních (např. „má korunu“, „vládne“, „bydlí v paláci“, „je moudrý“, „má krásné oblečení“, atd.), které zapíše na tabuli a děti si je potom opíšou do sešitu.

VARIANTA (pro větší či aktivnější třídu): Učitelka na tabuli nakreslí čar víc. Všem dětem, které se hlásí, dává křídly a nechá je jakkoli (klidně i víckrát) běhat k tabuli a psát své nápady. V tom případě do pracovního listu obrázků nezařadíme a pracujeme pouze s tabulí.

Pokud je skupina výrazně heterogenní, je účelné už v tuto chvíli úrovně diferencovat.

Diferenciace úrovní:

Z pomalejších žáků a ŽOMJ či jinak znevýhodněných žáků vytvoříme „pomalou“ skupinku, kterou posadíme tak, abychom s ní mohli zvlášť pracovat. Ostatní žáci, tj. pokročilejší ŽOMJ a rychlejší čeští žáci tvoří „pokročilou“ skupinku.

B) Císařovy nové šaty: *Cíl: Seznámení s výchozím textem jakožto materiálem pro další práci.*

Text můžeme číst společně nahlas či samostatně, s přihlédnutím k ročníku či schopnostem třídy.

„Pokročilé“ skupince zadáme úkol takto:

1. přečíst text samostatně
2. po dočtení po dvojicích či trojicích vypracovávat úkoly C, D a E. V případě potřeby požádat učitele o pomoc.

„Pomalé“ skupince se věnujeme takto:

1. číst text společně nahlas (pokud je to s ohledem na složení skupinky účelné, tj. pokud *dílčím cílem v tuto chvíli je nácvik výslovnosti či schopnosti hlasitého čtení*)
2. VARIANTA: můžeme nechat žáky číst také samostatně, ale být jim přitom neustále nablízku a vysvětlovat individuálně, čemu nerozumí.

Výhoda této varianty: *Cíl bude soustředěn více na pochopení významů, což více koresponduje s celkovým cílem hodiny, a navíc mezitím stihneme i zodpovídat dotazy dvojic z pokročilejší skupiny.*

C) Kvíz: *Cíl: Slabší žáci či ŽOMJ si posílí sebedůvěru, neboť tato část vychází přímo z textu a je možné ji zvládnout i bez absolutního porozumění.*

Žáci samostatně či max. po dvojicích vyhledávají v textu klíčová slova k zodpovězení kvízu (vždy jedna správná odpověď).

D) Čemu v textu nerozumíte? *Cíl: Slabší žáci či ŽOMJ si ujasní, co potřebují vysvětlit.*

Během tohoto úkolu musíme kontrolovat, zda žáci rozumí zadání, a korigovat počet neznámých slov z textu.

E) Slovníček: *Cíl: Žáci se učí formulovat jinými slovy to, co je jim známé, cvičí si důležitou schopnost „něco někomu vysvětlit“.*

1. „Pokročilejší“ skupince průběžně „dodáváme“ do části **E1) Vytvořte slovníček** slovíčka k vysvětlení tak, jak na ně žáci v „pomalé“ skupince narážejí.

2. Následně žáci vypracují část **E2) Řekněte jinak**. Podle časových okolností můžeme buď každé dvojici zadávat slovíčka jiná (tak, aby jich celkově bylo více vysvětleno), nebo stejná ve větším množství (tak, abychom zaměstnali rychlejší žáky na delší dobu

3. Rychlá kontrola případných nejasností.

4. Ideálně by skupinky měly skončit takto:

Pokročilejší skupinka má hotovou část E, pomalejší C a D. Pokud je pokročilejší skupinka hotova ještě dřív, můžeme ji ještě více propojit, tak, aby si žáci svoje nejasnosti vzájemně sami porovnali a doplnili.

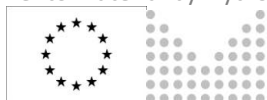
5. Nakonec obě skupinky propojíme frontálně:

Cíl pro vysvětlující žáky: Pocvičit se v elementární komunikační dovednosti, schopnosti vysvětlit význam slova, schopnosti dorozumět se.

Cíl pro ostatní: Porozumět textu v co největší míře za účelem dalších činností, rozšířit si slovní zásobu.

5.1. Na tabuli provedeme celkovou sumarizaci části D tím způsobem, že žákům z pomalejší skupinky dáme do ruky křídly a vyzveme je, aby na tabuli napsali jim neznámá slova. Žáci z rychlejší skupinky poté křídly převezmou a dle svého výběru a potřeb žáků z pomalejší skupinky a) doplňují na tabuli ekvivalenty slov

Tento materiál byl vytvořen za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a MŠMT ČR.

Autorka: Barbara Storchová

- b) pokusí se slovo nějak vysvětlit či použít
- c) namalují ho
- d) pantomimicky ho předvedou

Pozn.: Vysvětlující žáci samozřejmě mohou pocházet i z „pomalé“ skupiny, pokud se sami hlásí k vysvětlování.

5.2. Kontrolujeme, zda všichni žáci významy víceméně pochopili. ŽOMJ si je mohou zapsat ve svém jazyce nebo dát nějak jinak porozumění najevo.

VARIANTA: Pokud pracujeme se skupinou pouze cizinců (byť s různými úrovněmi ČJ), je účelnější skupinu rozdělit na pokud možno vyrovnané skupiny, v nichž jsou vždy zastoupeni zároveň více i méně pokročilí. Skupiny pak mohou postupovat společně tím způsobem, že pokročilejší vysvětlují a pomáhají slabším, tak aby nakonec všichni textu rozuměli. V tom případě aktivity nevyústí ve společnou frontální část, nýbrž učitel jen střídavě sleduje postup všech skupin.

Tuto variantu samozřejmě můžeme použít i v české třídě s více ŽOMJ, které do skupin rovnoměrně rozmístíme. Čeští žáci pak spolupracují s ŽOMJ už při čtení textu. Je potřeba ale zvážit kooperační schopnost a ochotu žáků (zejména vzhledem k věku), aby se čeští žáci nenudili.

F) Rozbor příběhu: *Cíl: Obecně porozumění logickým souvislostem a vztahům v příběhu. Skrze jednoduché vyjádření jednání jednotlivých postav a jejich motivace (tj. proč tak jednají) v chronologickém sledu se žáci zároveň učí schopnosti jednoduše převyprávět příběh (tj. oddělit to, co je tzv. dějotvorné, tj. podstatné, od nepodstatného). Pomalejším žákům (ŽOMJ či jinak znevýhodněným) představuje vyplnění tabulky prostě další krůček k orientaci v textu a jeho pochopení.*

1. Společně vyplníme informace o textu, tj. název, časoprostor a postavy. Žáci si tak ujasní důležité náležitosti textu a vypravování vůbec.

2. První část tabulky (**Situace**) překreslíme na tabuli a frontálním způsobem názorně vyložíme, jak mají žáci postupovat, tj. přečteme v 1. řádku „nestaral se o svou zemi, protože měl rád krásné šaty“ a ptáme se žáků „KDO to byl?!“ Pokračujeme např. „přišli do země, nemluvili pravdu, vydávali se za tkalce – KDO to byl?!? A PROČ to dělali?!?“

3. Pak necháme žáky samostatně či po dvojicích vyplnit zbytek tabulky.

4. Nakonec frontálním způsobem tabulku projdeme a ptáme se žáků na chybějící údaje.

Diferenciace skupiny: Pokud je třída rozdělena na „pomalejší“ a „pokročilejší“ skupinu, spolupracujeme v průběhu činnosti s celou „pomalejší“ skupinou a sledujeme, zda žáci souvislostem rozumí. Pokud jsou ŽOMJ rozptýleni, můžeme je průběžně obcházet a pomáhat. V obou případech pak ŽOMJ sledujeme (a dle uvážení přímo vyvoláváme) při následné frontální kontrole.

VARIANTA: Tabulku můžeme taky zpracovat ve dvou verzích, tak aby každá obsahovala jiné informace, ale dohromady se doplňovaly. Pak je rozdáme do dvojic tak, aby si dvojice vzájemně mohla informace zkompletovat. Znamená to, že tabulku musíme mít pro žáky namnoženou na odděleném papíru a že musíme názorně předvést, jak má probíhat rozhovor. Pro ŽOMJ konkrétně uvést jazykové struktury:

Co udělal ...? Co udělali ...? Kdo ...? Proč ...? ..., protože ...?

Výhoda této varianty: Bude to lehčí a rychlejší. ŽOMJ zároveň trénují tvoření otázek a odpovědi na otázky spolužáka na základě přečteného textu.

Nevýhoda: Nemáme kontrolu nad skutečným porozuměním souvislostem v textu.

G) V den průvodu – spojky: *Cíl: Pochopení několika typů logických vztahů mezi skutečnostmi v textu, ale i těmi, které nás obklopují.*

1. Žáci v „pokročilejší“ skupině postupují samostatně či ve dvojicích až k části **b) Poměry mezi větami**, s „pomalejší“ skupinou procházíme pouze část **a) Zakroužkujte správnou spojku**.

2. Poté vyzveme vybrané žáky z „pokročilejší“ skupiny, aby část b) přepsali na tabuli. Podle ročníku žáky směřujeme buď přímo k vyjádření poměru mezi větami, a tedy typu souvětí (důvodové, důsledkové, odporovací), nebo jenom k pochopení a předvedení správného použití daných spojek ve větách.

Tuto činnost můžeme různě stimulovat tak, aby schopnější žáci cokoli (bez omezení a bez čekání) aktivně tvořili, a pomalejší se zároveň na základě činnosti rychlejších něco dozvídali a učili. Např.: Na tabuli napíšeme velkým písmem pouze samotné spojky

Autorka: Barbara Storchová

a vybídne žáky k jejich použití ve větách. Použijeme opět metodu: „tady máš křidu a můžeš si vybrat, co na tabuli doplníš“.

Pozn. Tato metoda, při které rozdáme křidy mnoha žákům najednou, se mi v heterogenních skupinách tradičně osvědčuje – obdržení křidy funguje jako výzva, možnost a zodpovědnost. K ničemu vyloženě nenutí (kdo opravdu neví a nechce, prostě k tabuli nejde – v takovém případě může případně křidu předat někomu jinému) ani přímo nezavazuje (protože možností, co napsat, je na tabuli víc), ale dává dětem prostě možnost úspěchu. Dáme-li křidu nejprve žákům, o nichž víme, že se horlivě zapojí, ostatní tak budou chtít jejich příkladu následovat, „taky něco napsat“, taky se „nějak podílet“. Navíc je tato metoda živou, nefrontální aktivitou, při které můžeme individuálně pomáhat těm, kteří to potřebují.

VARIANTA: Vedle samotných spojek můžeme taky na tabuli napsat vždy nějaký začátek věty + spojku (např. Včera jsem byla veselá, PROTOŽE...), a nechat žáky vymýšlet druhou část věty (vždy je potřeba nejprve vysvětlit příkladem). Podle ročníku můžeme zařadit věty aktuálně se vztahující k naší skutečnosti.

Podle strukturace třídy můžeme:

a) „pokročilejší“ skupinku/skupinky nechat tvořit na tabuli a „pomalejší“ skupince se věnovat (pomáhat, vysvětlovat, testovat porozumění)

b) (při homogennějším složení a menším počtu) nechat žáky jakkoli „fluktuovat“ kolem tabule, pokročilejší nechat „tvořit“ a pomalejším vysvětlovat, dokud nebudou sami chápat

c) (při vysoké solidárnosti skupiny) třídu rozdělit na smíšené skupinky a nechat v každé z nich pokročilé „vyučovat“ ty pomalejší.

Každopádně by „pomalejší“ nakonec měli zkusit samostatně vytvořit věty s těmito spojkami. „Rychlejší“ zatím vypracují samostatně či ve dvojicích část **c) Použijte spojky ve větách.** (Obojí je potřeba alespoň namátkově zkontrolovat.)

H) Doplňte do textu slova: *Cíl: Žáci použijí spojky procvičované při předchozí aktivitě spolu s dalšími spojovacími výrazy. Nahlédnou tak do celé šíře dalších logických vztahů a souvislostí, aniž by je dále aktivně procvičovali. (Úspěch přitom mohou zažít jak schopnější čeští žáci, tak pomalejší či ŽOMJ).*

Žáci ve dvojicích či samostatně čtou text a doplňují do něj slova z nabídky. Tady není potřeba řešit úrovně, protože naprostou většinu chybějících slov lze opsat přímo z textu.

Tzn., že diferenciací úrovní v tomto případě spočívá v míře použití textu (schopnější čeští žáci ho vůbec potřebovat nebudou).

Pokud máme interaktivní tabuli, lze pracovat s celou třídou tak, že si každý žák jedno slovo vybere a doplní; pořadí studentů by samozřejmě bylo od žáků s OMJ k nejzdatnějším.

I) Napište sami stručně příběh o císaři: *Cíl: Žáci si otestují svou paměť a schopnost reprodukovat příběh (tj. vystihnout podstatné). Navíc si vyzkouší něco velmi zásadního: vzájemnou kooperaci (tj. schopnost doplnit se vzájemně a spojit síly tak, aby vznikl co nejlepší výsledek) a improvizaci (tj. schopnost domyslet, vymyslet či naopak nenápadně zamlčet to, co si nepamatují.) V případě variant si navíc vyzkouší pravidla diskuse včetně argumentace, obhájení názoru apod.*

Provedení lze velmi diferencovat dle ročníku a úrovně žáků, každopádně žáci pracují ve skupinkách (nejméně po třech):

Varianta I. (vhodná pro skupinu, která není propastně heterogenní):

1. Třidu rozdělíme na 6 pokud možno vyrovnaných skupinek. Každá dostane jednu z částí 1. - 6. vyplněné tabulky z části F (Rozbor příběhu).

2. Zadání úkolu: Nedívat se **v žádném případě** do textu a reprodukovat příslušnou část vyprávění tak, aby vystihla to nejdůležitější.

3. Poté se vyprávění čtou postupně nahlas, tak aby se složil celý příběh. Ostatní žáci navrhuji případná zlepšení. Dle naladění skupiny se mohou skupinky i jinak vzájemně komentovat či dokonce známkovat a svá hodnocení obhajovat.

Výhoda: žáci jsou silně motivováni se vzájemně poslouchat a reagovat na sebe, rozvíjejí schopnost argumentace.

Nevýhoda: demotivace neúspěšnějších skupinek (ale nemělo by k tomu dojít, pokud skupinky budou zhruba vyrovnané).

Varianta II. (vhodná v případě vyšší heterogenity):

1. Žáky rozdělíme podle úrovně do skupin po 2–3.

2. Pokročilejší skupiny reprodukují (opět **bez použití textu!**) celý příběh (který potom vybereme a ohodnotíme).

3. S pomalejšími pracujeme pomocí vyplněné tabulky z části F, přičemž můžeme žáky taky rozdělit na menší skupinky a přidělit jim určité části textu, aby nedělali všichni všechno.

J) Diskuse: Cíl J: Žáci si vyzkouší

1. vyjádřit vlastní názor na příběh, ale skrze něj i na obecnější etická témata;
2. konfrontovat jej s názory ostatních (tj. svůj názor obhajovat, dokládat, argumentovat pro něj, čelit kritice a snést kritiku, a naopak kritizovat, vyvracet názor protichůdný;
3. abstrahovat z příběhu obecnější sdělení, vyvodit z něj něco pro svůj vlastní život.

Následující část předkládá okruhy otázek, použitelných pro závěrečnou diskusi nad textem. Množství a volba otázek, jejich přesná strukturace a formulace by velmi souvisela s počtem, věkem a schopnostmi dětí, s mírou heterogenity skupiny atp.

Každopádně je účelné vnést do kladení otázek jistou řízenou dynamiku, aby se nejednalo jen o systém otázka – odpověď (viz níže).

Varianta I. (pro mladší žáky):

Dynamika práce s otázkami může být např.:

Ad 1) odpověď si připraví jednotlivci, pak prosté porovnání

Ad 2)-3) odpověď může vytvářet skupinka, pak vždy jeden mluvčí přednese, k čemu došli; pokud se závěry liší, směřujeme děti k vysvětlení a obhájení svých tvrzení

Ad 4) odpovídají jednotlivci, pak si ve dvojicích porovnají odpovědi

Ad 5) odpovídá, kdo sám chce

Pozn.: Aktuálně řešená otázka by vždy měla být napsána na tabuli.

Varianta II. (pro starší žáky):

Dynamika práce s otázkami např.:

Ad 1) – 4) se zpracovává ve skupině (2–5 žáků). Pokud skupin víc, lze udělat řetězově.

Každé tvrzení musí být a) předneseno

b) hned zdůvodněno.

Následuje c) re-akce druhé skupiny (souhlas či kritika)

d) přednesení názoru druhé skupiny

e) opětovná reakce první skupiny (obhajoba, protiútok atp.)

Ad 5)-6) zpracuje každý sám, pak porovnání odpovědí ve dvojicích a pak jeden z dvojice referuje ve smyslu „Co jsme měli stejně“ nebo „Co jsme měli jinak“, přičemž případně nemusí říkat, kdo z nich dvou zastával který názor atp.

Varianta III. (spíše kreativní, nezaměřená tak eticky): *Cíl: Zamyšlení nad možnostmi zpracování příběhu, rozvoj fantazie, legrace.*

Tento materiál byl vytvořen za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a MŠMT ČR.

Autorka: Barbara Storchová

Ad 1) Variantou může být „Koho ze třídy?“, ale to je třeba dobře zvážit...

Ad 4) Vhodné zejména při heterogennější skupině – ŽOMJ tím mohou leccos pochopit a zároveň se sami zapojit, stačí jim totiž roli ukázat, neporozumění slovům nevadí.

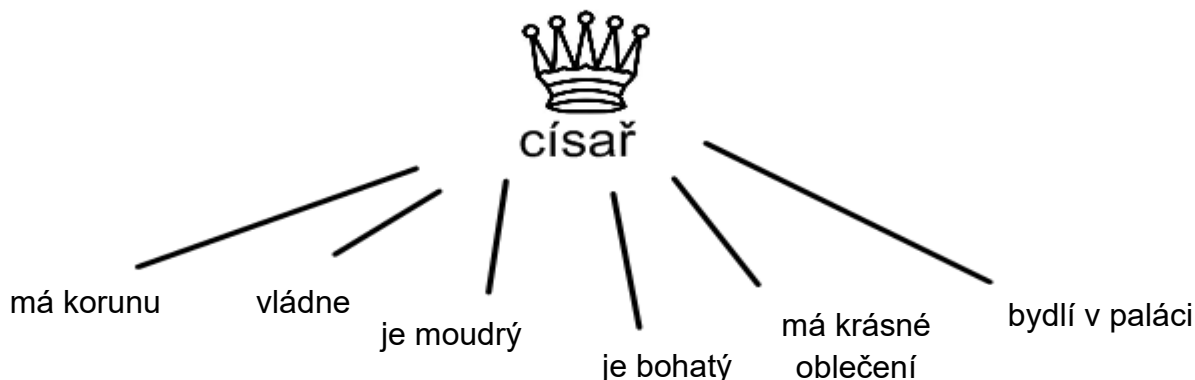
K) Obrázek: *Cíl: Propojení tématu s výukou dějepisu.*

Na základě daných jazykových struktur ŽOMJ popisují obrázek a diskutují o osobnosti na něm.

Na obrázku je ...
To je ...
Jmenoval se ...
Byl ...

Téma: Vypravování, diskuse, spojky – ŘEŠENÍ

A) Víte, kdo je císař? Co myslíte? Jak asi vypadá? Co má na sobě? Co dělá? Jaké má vlastnosti? Kde bydlí?

B) Císařovy nové šaty (Podle H. Ch. Andersena)

Před mnoha lety žil v daleké zemi císař, který rád nosil krásné šaty a utrácel za ně všechny peníze. Nestaral se o svůj lid a zemi, zajímal ho jen vlastní šatník. Měl spoustu krásných šatů, ale bylo mu to málo – chtěl něco neobvyklého, co nikdo jiný nemá.

Jednoho dne přišli do města dva podvodníci, kteří se vydávali za zázračné tkalce. Kudy chodili, všude říkali, že dovedou tkát nádherné látky, které nikdo jiný na světě utkat nedokáže. Šaty, které z těchto látek ušijí, mají prý totiž podivuhodnou vlastnost: Jsou neviditelné pro každého, kdo je hloupý anebo se nehodí pro své povolání.

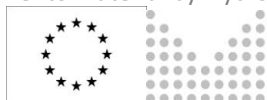
Zprávy o těchto tkalcích se brzy dostaly až k samotnému císaři. Když slyšel, co tkalci dovedou, řekl si: „Takové šaty bych chtěl mít! Hned bych poznal, kdo je hloupý a kdo se nehodí pro své povolání.“ Povolal tedy oba tkalce, dal jim mnoho peněz a kázal, aby se pustili do práce.

Tkalci usedli za tkalcovské stavy, ale neměli na nich ani nitku. Dělalí, že pracují, ale jejich stavy byly stále prázdné. Každou chvíli ale požadovali další hedvábí, stříbrné nitě a čím dále více zlata, ale všechno strkali do vlastních kapes.

Po několika dnech se císař chtěl podívat, jak jsou daleko s tkaním. Když si ale pomyslíl, že ten, kdo je hloupý nebo se nehodí pro své povolání, látku nevidí, nějak se mu za tkalci nechtělo. Poslal tedy raději svého ministra. Ministr se pozorně podíval, ale kdyby si oči vykoukal, vůbec nic neviděl. „Probůh,“ pomyslíl si, „cožpak jsem hloupý? Nebo se nehodím pro své povolání? To se císař nesmí dozvědět.“ Vyprávěl tedy císaři, že látka, kterou viděl, je opravdu krásná. Císař byl náramně spokojený a už se nemohl dočkat, až bude mít z látky ušité šaty.

Nakonec už byl císař tak zvědavý, že se za tkalce vydal osobně, s houfem svých ministrů a úředníků. Lstiví podvodníci předstírali, že pracují, ale na stavech nebyla ani nitka. Jaké bylo zděšení císaře, když neviděl vůbec nic! „To je strašné!“ pomyslíl si. „Vždyť já

Tento materiál byl vytvořen za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a MŠMT ČR.

Autorka: Barbara Storchová

nic nevidím! Copak jsem hloupý? Nehodím se k tomu, abych byl císařem? To se nesmí nikdo dozvědět.“ A tak horlivě vychvaloval látku, stejně jako všichni ministři a úředníci, kteří ho doprovázeli. Nikdo totiž nechtěl přiznat, že žádnou látku nevidí.

Nazítří se měl konat velký průvod, ve kterém měl císař poprvé vyjít mezi lid v nových šatech utkaných ze zázračné látky. Císařovi sluhové dělali, že ho oblékají, a císař se otáčel před zrcadlem, jako by se prohlížel. Pak vyšel mezi lid. Lidé volali: „To jsou přece ty **císařovy nové šaty**. To je ale nádhera!“ Nikdo nechtěl dát znát, že je nevidí. Až najednou zvolalo jedno malé dítě: „Ale vždyť je nahý!“ Pomalu se přidali i ostatní, staří i mladí, a volali: „Ano, má pravdu, císař je nahý! Nahý, nahý, císař je úplně nahý!“

Císař tušil, že lid má pravdu, ale bál se, aby neztratil poslední zbytky úcty, a tak hrdě kráčel ulicemi města. Když průvod skončil, rozkázal okamžitě potrestat ty dva podvodníky. Ale kde jim byl konec! Dávno si sbalili si svoje zlato a zmizeli, jako by se pod nimi slehla zem.

C) Kvíz:

1) Císař

- a) miloval nové boty
- b) se staral o svou zemi
- c) se nestaral o svůj lid a zemi

2) Podvodníci

- a) byli tkalci
- b) tkali nádherné látky
- c) dělali, že jsou tkalci

3) Šaty jsou neviditelné

- a) pro toho, kdo lže
- b) pro toho, kdo je hloupý
- c) pro toho, kdo krade

4) Ministr

- a) viděl šaty
- b) říkal pravdu
- c) lhal císaři

5) Císař

- a) lhal
- b) viděl šaty
- c) říkal pravdu

6) Císař si říkal:

- a) To je krásná látka!
- b) Vždyť já nic nevidím!
- c) Ta látka není hezká!

7) Lidé volali:

- a) Nic nevidíme!
- b) Nádhera!
- c) Císař je nahý!

8) Dítě

- a) nevidělo císaře
- b) vidělo císařovy šaty
- c) vidělo, že císař je nahý

D) Čemu v textu nerozumíte? Jaká slova jsou pro vás úplně neznámá?

.....šatník, tkalci, podvodníci.....

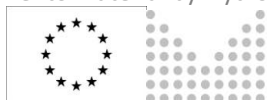
.....

.....

.....

.....

Tento materiál byl vytvořen za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a MŠMT ČR.

E)

1. Vytvořte společně slovníček:

Příklad:

tkalcovský stav = *stroj, na kterém se tkají látky* =

.....

.....

.....

.....

.....

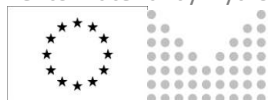
.....

.....

2. Řekněte jinak:

1. pustili se do práce – *začali pracovat*.....
2. podvodníci předstírali, že pracují –*dělali, že pracují, ale nepracovali*.....
3. mohl si oči vykoukat –*koukal/díval se pozorně/zblízka*
4. horlivě vychvaloval látku – *říkal, že látka je opravdu krásná/ chválil látku pořád dokola*...
5. císař byl náramně spokojený –*císař byl hodně/opravdu/moc spokojený*.....
6. už se nemohl dočkat –*těšil se/ už nechtěl čekat*.....
7. s houfem ministrů a úředníků –*s několika ministry a úředníky*.....
8. nikdo nechtěl dát znát –*nikdo nechtěl přiznat/ukázat/dát najevo*.....
9. císař je nahý –*císař nemá šaty/oblečení/nic na sobě*.....
10. kde jim byl konec! –*byli dávno pryč*.....
11. zmizeli, jako by se pod nimi slehla zem –*zmizeli rychle/beze stopy*.....

Tento materiál byl vytvořen za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a MŠMT ČR.

F) Rozbor příběhu

Název: *Císařovy nové šaty*

Místo (= KDE to bylo): *v daleké zemi*

Čas (= KDY to bylo): *před mnoha lety*

Postavy (= KDO tam byl): *císař, lid, podvodníci, ministři, úředníci, dítě*

Situace (= CO bylo NA ZAČÁTKU):

KDO	CO DĚLAL?	PROČ?
1.		
<i>císař</i>	nestaral se o svou zemi	měl rád krásné šaty
<i>podvodníci/ tkalci</i>	přišli do země, nemluvili pravdu, vydávali se za zázračné tkalce	<i>chtěli peníze</i>

Zápletka (= CO SE STALO a proč?):

KDO	CO UDĚLAL?	PROČ?
2.		
<i>císař</i>	<i>zavolal podvodníky/ objednal si zázračné šaty</i>	chtěl mít něco, co nikdo nemá, chtěl poznat, kdo je hloupý nebo se nehodí pro své povolání
<i>podvodníci/ tkalci</i>	dělali, že tkají, ale netkali	chtěli císaře oklamat, chtěli peníze
3.		
<i>císař</i>	poslal ministra, aby se podíval	<i>bál se jít sám</i>
<i>ministr</i>	<i>řekl, že šaty viděl (ale neviděl)</i>	bál se přiznat, že je hloupý nebo se nehodí na ministra
<i>podvodníci</i>	pořád dělali, že tkají	<i>chtěli další zlaté nitě, další peníze</i>

4.		
císař	<i>šel se podívat sám</i>	byl zvědavý
císař	<i>neviděl šaty, ale nic neřekl</i>	bál se přiznat, že je hloupý
císařovi ministři a úředníci	<i>neviděli šaty, ale nic neřekli</i>	<i>báli se přiznat, že jsou hloupí</i>
5.		
císař	vyšel mezi lid, přestože svoje šaty neviděl	<i>chtěl se ukázat/chtěl ukázat, že má něco, co nikdo jiný nemá</i>
lidé	<i>volali: "Nádhera!"</i>	každý se bál přiznat, že šaty nevidí
dítě	<i>volalo: "Císař je nahý!"</i>	protože opravdu šaty nevidělo
císař	<i>kráčel dál v průvodu</i>	nechtěl ztratit zbytky úcty
6.		
císař	chtěl potrestat podvodníky	<i>byl naštvaný/byl rozčilený/měl vztek</i>
podvodníci	<i>utekli z města</i>	<i>nechtěli vrátit peníze/nechtěli jít do vězení/nechtěli být potrestaní</i>

G) V DEN PRŮVODU:

a) Zakroužkujte správnou spojku:

- 1) Císař šel mezi lid, A PROTO/ PŘESTOŽE / PROTOŽE šaty neviděl.
- 2) Lidé volali „Nádhera!“, A PROTO/ ALE/ PROTOŽE nechtěli přiznat, že je nevidí.
- 3) Dítě šaty nevidělo, ALE/ A PROTO/ PŘESTOŽE volalo: „Ale vždyť je nahý!“
- 4) Císař kráčel dál v průvodu, PŘESTOŽE/ PROTOŽE/ ALE nechtěl ztratit poslední zbytky úcty.
- 5) Potom chtěl podvodníky potrestat, ALE/ PROTOŽE/ PŘESTOŽE ti už ve městě dávno nebyli.

b) Jaký poměr mezi větami tyto spojky vyjadřují, nebo jaké věty vedlejší tyto spojky uvozují? Vytvořte sami další věty s danou spojkou:

PROTOŽE – vedlejší věta příčinná n. důvodová, příklady...

A PROTO – 2 věty hlavní v poměru důsledkovém, příklady...

ALE – 2 věty hlavní v poměru odporovacím, příklady...

PŘESTOŽE – vedlejší věta přípustková, příklady...

c) Použijte ve větách 1. – 5. spojky jelikož, neboť, ačkoliv, avšak, jenže, a tak.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

H) Doplňte do textu slova:

NAJEDNOU	ŽE	ALE	NEBO	TAK
ALE	VŽDYŽ	JAK	JAKO	KDYŽ
VE	ABY	ABY	TEDY	A TAK
TOTIŽ	PAK	KDYBY	AŽ	

Císařovy nové šaty (Podle H. Ch. Andersena)

Před mnoha lety žil v daleké zemi císař, který rád nosil krásné šaty. Měl spoustu krásných šatů, ...ALE... bylo mu to málo – chtěl něco neobvyklého, co nikdo jiný nemá.

Podvodníci říkali, že ušijí krásné šaty, které nikdo jiný ušít nedokáže. Jsou ...TOTIŽ..... neviditelné pro každého, kdo je hloupý anebo se nehodí pro své povolání. Císař tkalce zavolaal a rozkázal jim, ...ABY..... se pustili do práce.

Tkalci dělali, že pracují, ...ALE... jejich stavy byly stále prázdné. Po několika dnech se císař chtěl podívat, ...JAK..... jsou daleko s látkou, a poslal svého ministra, ...ABY..... se podíval. Ministr se pozorně díval, ale ...KDYBY... si oči vykoukal, vůbec nic neviděl. „Probůh,“ pomyslíl si, „jsem snad hloupý? ...NEBO..... se nehodím pro své povolání? To se císař nesmí dozvědět.“ Vyprávěl ...TEDY..... císaři, že látka, kterou viděl, je opravdu krásná. Císař byl náramně spokojený a už se nemohl dočkat, ...AŽ..... bude mít z látky ušité šaty.

Nakonec už byl císař ...TAK..... zvědavý, že se za tkalce vydal osobně, s houfem svých ministrů a úředníků. Lstiví podvodníci dělali, ...JAKO... by pracovali, ale na stavech nebyla ani nitka. Jaké bylo zděšení císaře, ...KDYŽ..... neviděl vůbec nic! „To je strašné!“ myslil si. „Vždyť já nic nevidím! Copak jsem hloupý? Nehodím se k tomu, abych byl císařem? To se nesmí nikdo dozvědět.“ ...A TAK..... horlivě vychvaloval látku, stejně jako všichni ministři a úředníci, kteří ho doprovázeli. Nikdo totiž nechtěl přiznat, ...ŽE..... žádnou látku nevidí.

Nazítří se měl konat velký průvod, ...VE..... kterém měl císař poprvé vyjít mezi lid v nových šatech utkaných ze zázračné látky. Císařovi sluhové dělali, že ho oblékají, a císař se otáčel před zrcadlem, jako by se prohlížel. ...PAK..... vyšel mezi lid. Lidé volali: „To jsou přece ty císařovy nové šaty. To je ale nádhera!“ Nikdo nechtěl dát znát, že je nevidí. Až ...NAJEDNOU... zvolalo jedno malé dítě: „Ale ...VŽDYŽ... je nahý!“ Pomalu se přidali i ostatní, staří i mladí, a volali: „Ano, má pravdu, císař je nahý! Nahý, nahý, císař je úplně nahý!“